

Baggrundsnotat om brug af pesticider i Roskilde Kommune

12. august 2020

Baggrund

Nærværende notat er udarbejdet som en redegørelse for, hvordan Roskilde Kommune i dag bruger pesticider til udvalgte indsatser i driften, og en analyse af konsekvenserne ved brug af alternative løsninger.

I 2007 fornyede stat, regionerne og kommunerne en fælles aftale om at udfase brug af sprøjtemidler i driften. I perioden fra 1995 til 2019, er kommunernes forbrug faldet med 90%, hvoraf det største fald skete i perioden 1995-2000. Det er op til de enkelte kommuner at træffe beslutning om, hvorvidt og hvordan de vælger at følge aftalen. I forlængelse af aftalen vedtog Roskilde Kommune i 2000 en pesticidhandleplan med en målsætning om at udfase brugen af pesticider. I handleplanen er en mulighed for i særlige tilfælde at bekæmpe ukrudtsarter med behov for særlig intensiv bekæmpelse, herunder kæmpe-bjørneklo.

Den seneste opgørelse over det samlede forbrug af glyphosat (Roundup) i Danmark viste, at det årlige forbrug i 2017 var 1.241.402,9 kg. Miljøstyrelsen har i 2016 lavet en undersøgelse af forbruget af pesticider på offentlige arealer, herunder 89 kommuner der indberettede data i 2016. Her viser det sig, at det gennemsnitlige forbrug hos de 67 kommuner, der har haft et pesticidforbrug over 0 kg, er på 21,4 kg af aktivstoffet glyphosat. De fleste kommuner bruger under 10 kg. Det eneste pesticid, der anvendes i Roskilde Kommune, er Roundup. De sidste mange år har det årlige forbrug af aktivstof ligget på 4-6 kg.

En omfattende analyse om brug af pesticider i kommunerne, som er udarbejdet i 2019 af Københavns Universitet for Miljøstyrelsen, baseret på interviews med 15 kommuner, viser, at der er en række problemstillinger hvor der er store udfordringer ved ikke at bruge pesticider. Blandt andet udtaler flere pesticidfri kommuner, at de ikke har succes med bekæmpelse af invasive arter, særligt japansk pileurt, med pesticidfri metoder. Analysen kan læses på Miljøstyrelsens hjemmeside via linket <https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2019/09/978-87-7038-102-4.pdf>.

Roskilde Kommunes brug af pesticider

I Roskilde Kommune er brug af pesticider meget begrænset. Med udgangspunkt i den vedtagne pesticidhandleplan, blev pesticider udfaset af driften ved udgangen af 2002, med de undtagelser der er vedtaget heri. Roskilde Kommunes almindelig ukrudtsbekæmpelse, også på belægninger, foregår mekanisk eller ved damp/brænding. Pesticider anvendes i dag langt overvejende til bekæmpelse af de invasive arter; kæmpe-bjørneklo, og store pileurter som japansk pileurt, og kæmpe-pileurt.

Invasive arter er problematiske fordi de overtager store områder og udkonkurrerer andre planter, til stort tab for biodiversiteten. Nogle generer også brugerne af arealer ved giftige safter, og andre kan forårsage store skader på belægninger og bygninger.

De senere år er der kommet fokus på de invasive planter, japansk pileurt og kæmpe-pileurt, som breder sig meget aggressivt. I udlandet medfører planterne store udgifter, når de ikke bliver bekæmpet. Deres rodsystem er så stærkt, at de kan bryde belægninger op og skade fundamenter på bygningsværker.

Bekæmpelse af de invasive arter

I det følgende gennemgås hvilke metoder, der kan tages i brug for at bekæmpe de invasive arter, der i nogle tilfælde bruges pesticider på.

Kæmpe-bjørneklo

Roskilde Kommune har siden 2010 haft en indsatsplan for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo. Indsatsplanen er senest blevet fornyet på Klima- og Miljøudvalgets møde den 31. marts 2020, og den nye plan er gældende til 2029. I perioden siden 2010 er udbredelsen af kæmpe-bjørneklo mindsket betragteligt.

Kæmpe-bjørneklo bekæmpes primært ved rodstikning (manuelt med en spade). På større sammenhængende naturarealer bekæmpes planten med græsning.

I naturområder med særligt vanskeligt tilgængelige arealer, eller i veletablerede beplantninger hvor det er vanskeligt at rodstikke, har kæmpe-bjørneklo været bekæmpet med pletsprøjtning med Roundup.

Alternativ til sprøjtning på disse arealer kan være mekanisk bekæmpelse med maskiner. Men metoden vil ofte være meget omkostningsfyldt og der vil være risiko for store skader på den øvrige beplantning og jordbunden. Samtidig er risikoen stor for ikke at få fjernet alle individer.

Store pileurt arter

Store pileurt arter som kæmpe-pileurt eller japansk pileurt findes i såvel den danske natur som i private haver. Roskilde Kommune har ikke nogen handleplan for bekæmpelsen af de store pileurt arter. Planterne er et voksende problem både i Roskilde Kommune og i resten af landet.

Forsøg på at holde bestandene nede med græsning og slåning giver ringe effekt og de fleste steder fortsætter planterne med at udvikle sig om end det foregår i et reduceret tempo. Fjernelse af planterne ved opgravning er meget vanskelig, fordi selv meget små roddele er i stand til fortsætte væksten og genskabe planterne.

I andre kommuner er der lavet forsøg med at dække planterne med plastik og jord, men eksempler viser, at selv en tildækning i 10 år ikke har reduceret planten væsentligt.

I Roskilde Kommune har vi generelt gode erfaringer med målrettet bekæmpelse med pesticider ved pensling med en mindre dosis på bladene flere gange i løbet af en sæson.

Da der i øjeblikket ikke er nogle effektive mekaniske metoder, der har en god effekt på bekæmpelsen af de store pileurter, ser det ud til, at konsekvenserne ved ikke at bruge pesticider i bekæmpelsen af de store pileurt arter er, at der sker en stadig udbredelse af planterne til nye lokaliteter.

Hvis pileurten vokser i nærheden af bygværker eller belægninger, vil der være en risiko for, at disse ødelægges, og reetablering af disse kan være omkostningsfuld.

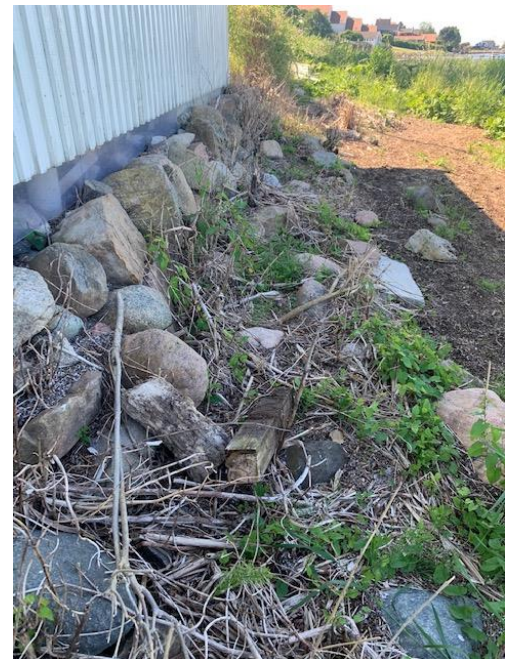
Eksempler

I det følgende vil der blive gennemgået en række cases, som illustrerer situationer, hvor brug af pesticider er valgt og hvilke konsekvenser, der vil blive, hvis man valgte pesticidefri alternativer.

Langeløbet

Ved Langeløbet i Jyllinge har vi med punktsprøjtning med Roundup tilsyneladende fået udryddet en forekomst af pileurt i en stensætning allerede efter ét års bekæmpelse. Stedet holdes fortsat under observation. Som det ses af billedet er sprøjtning koncentreret omkring pileurten. Det øvrige ukrudt trives fint.

I dette tilfælde ville opgravning betyde, at naboens bygning skulle understøttes. Det er sandsynligt, at der både er rodstumper under bygningen og i en dybde, hvor det på grund af nærhed til kysten, ikke er muligt at grave uden at sætte et bolværk op først. Alternativet kunne være at slå/klippe, men her vil der pga stenene stå stubbe tilbage, så genvæksten kommer hurtigt, og planterne vil ikke blive udryddet. Bekæmpelse ved brænding er også svær at anvende og vil kræve hyppige besøg. Hyppige besøg giver øgede omkostninger. Langeløbet er også et eksempel på en lokalitet med beskyttet natur, som har krævet en dispensation efter §3 i Naturbeskyttelsesloven. Dispensationen til brug af Roundup er givet, begrundet i, at det vil være risiko for skader på naturen og tab af biodiversitet, hvis man undlod bekæmpelse. Hvis man havde valgt opgravning som bekæmpelsesmetode, vil der være sket en større påvirkning af den beskyttede natur.

Folkeparken

I Folkeparken i Roskilde bymidte er der en forekomst af japansk pileurt, som har bredt sig til et større budskads i yderbeplantningen. Bestanden er på ca. 100 m². De senere år har man forsøgt at holde bestanden nede ved at slå dem, men dette er ikke lykkedes – bestanden er tværtimod vokset. Derfor gennemføres der en mere målrettet indsats med pesticider for at bremse udviklingen.

Bestanden er et besværligt sted med mange buske, som skærmer mod nabobebyggelse. For at kunne afprøve andre pesticidefri bekæmpelsesmetoder, vil det være nødvendigt at rydde et stort område for vegetation, ved fx lave en tildækning, som formentlig skulle være på stedet i mere end 10 år. For at sikre en effektiv bekæmpelse, vil man skulle holde området fri for større plantninger i en lang årrække, så man kunne fjerne de planter, der kommer op i kanten. Det ville ændre parkens karakter på stedet og skabe større indblik mod nabobebyggelse.

Jyllinge Nordmark – kæmpe bjørneklo

I Jyllinge Nordmark har vi et eksempel på en forekomst af kæmpe-bjørneklo i et pilekrat. Krattet er hjemsted for mange mindre dyrearter. Hvis bjørnekloen skal bekæmpes effektivt uden sprøjtegift, vil det kræve, at krattet skæres helt ned og dele af rodnettet graves op, da den effektive metode med rodstikning kræver, at man kan få en spade i jorden.

Spraglehøjgård

Ved kulturhuset Spraglehøjgård har den forpagtende brugergruppen henvendt sig til Veje og Grønne områder for at få hjælp til bekæmpelse af både kæmpe-bjørneklo og japansk pileurt. Planten har været svær at bekæmpe for de frivillige, da området ved kommunens overtagelse var ret inficeret af begge arter. Kommunen har hjulpet de frivillige i to omgange. Først med bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo på områdets sværest tilgængelige delarealer. Første år ved punktsprøjtning og derefter ved manuel bekæmpelse. Der har siden kun være sporadisk bjørneklo forekomster, som nemt kan rodstikkes inden blomstring og frøsætning. Japansk pileurt havde i ubemærkethed spredt sig ved minigolfbane i et skovstykke og ved et bassin. Bekæmpelsen er nu opstartet ved en kombination af manuel bekæmpelse og sprøjtning med pesticid. Hvis pileurten kun skal bekæmpes manuelt, vil det kræve opgravning og afdækning af en skrøbelig bassinkant og kanter omkring nyetableret minigolfbane.

Afsluttende bemærkninger

Forvaltningen foreslår at fastholde den nuværende praksis med en begrænset anvendelse af pesticider til bekæmpelse af invasive arter i særlig vanskelige situationer.

Til bekæmpelse af bjørneklo skal rodstikning fortsat være det første valg, og brug af pesticider bør fortsat kun anvendes, hvis andre bekæmpelses metoder laver større skade på naturen.

For pileurter anbefales at bruge Roundup som effektiv bekæmpelsesmetode frem for at risikere, at problemet vokser i udbredelse og antal lokaliteter.

Forvaltningen og de udførende entreprenører er bevidste om vigtigheden af at holde sig løbende ajour med nyeste viden på området. Som undersøgelsen fra Miljøministeriet viser, er det gavnligt at sammenligne og udveksle erfaringer fra andre kommuner. Ligeledes skal der arbejdes med synlige retningslinier for tilgangen til bestemte

situationer, hvor der overvejes at bruge pesticider – både i forhold til kommunikation internt i kommunens forvaltninger, og til udførende entreprenører i driften. Det vil løbende være nødvendigt at tilpasse retningslinierne, når der er ny viden på området.

Forvaltning vil hele tiden medvirke til at udvikle bekæmpelsesmetoder uden anvendelse af pesticider og følge både de erfaringer, der opnås i vores netværk med andre kommuner og den nyeste forskning på området.

Samtidig foreslås det at anvendelse af pesticider fremover skal godkendes af afdelingens ledelse, at der løbende føres en logbog over pesticidanvendelsen på kommunens arealer, og at der laves en årlig rapport med beskrivelse af pesticidanvendelsen.